

EVELINE BAAR

Circus op Zee

GEÏLLUSTREERD DOOR
KARIN VAN DER VEGT

'VOLT

**'HET CIRCUS IS EEN MICROKOSMOS VAN CULTUREN.
TALENT, NIET AFKOMST, IS WAT TELT.'**

– HANS STOSCH-SARRASANI

JULA

ALMELO, 23 DECEMBER, HEDEN

In bed is het lekker warm. De geluiden van de vroege ochtend in het huis van Grote Oma zijn anders dan in onze woonwagen, maar net zo vertrouwd. Decemberstormen en hagelbuien horen bij de winterse geluiden in het huis. Net als de kerkklok van deze wijk waar Grote Oma zich heeft teruggetrokken toen ze te oud werd om de baas van het circus te zijn. Bij de woonwagens horen juist zomerse geluiden. Kwetterende vogels die je wakker zingen en startende auto's van stadsmensen die naar hun werk gaan.

Ik lig op mijn zij, mijn benen opgetrokken en het dikke dekbed om me heen gepropt. Alleen mijn neus, voorhoofd en oor steken uit mijn tent van dons. Ik doe het nachtlampje aan. Zes uur pas. Het is stil in huis.

Rein, in het bed tegen de andere muur, slaapt nog. Hij ligt in de houding waarin ik hem gisteravond voorlas. Op zijn rug met het dekbed als een koker om hem heen. In het licht van het nachtlampje glanst zijn haar precies als in het licht van de piste.

Met een zwaai gooi ik het dekbed van me af, schuif

mijn voeten in mijn sloffen en trek de door mama gebreide wollen trui aan, die mijn spieren goed warm houdt.

Zo stil mogelijk ga ik de kamer uit zodat Rein niet wakker wordt.

De slaapkamerdeur van mama en papa is nog dicht. Ze kwamen midden in de nacht thuis van de voorstelling in Duitsland en maakten daarna nog lang ruzie met Grote Oma. Natuurlijk lag ik de rest van de nacht te piekeren of de ruzie deze keer niet over Rein en mij ging.

Beneden is het net zo donker als boven. Alleen uit de keuken komt licht. Grote Oma zit aan tafel, haar hoofd steunend in haar handen. Staand is ze al niet veel groter dan ik, maar in die gebogen houding lijkt ze nóg kleiner dan normaal. Zou iedereen van honderd krimpen tot hij weer net zo groot is als een achtstegroeper?

De donkerblauwe sjaal met de gouden circussen ligt over Grote Oma's schouders. Met haar kromme voet leunt ze op het speciaal getimmerde krukje. De elektrische kaars aan de muur flakkert zachtjes.

Als ik mijn mond opendoe om goedemorgen te zeggen, kleppert de brievenbus. De krant wordt door de gleuf geduwd en ploft op de mat. Het gepruttel van de brommer die weggrijdt, wordt overstemd door een zwaardere brom verderop in de straat. Het is een brom die ik uit duizenden herken. Ze zijn toch niet...?

Door de gang ren ik naar de voordeur, trek die open en koude regendruppels slaan in mijn gezicht. Aan het einde van de straat draait onze circuswagen de parkeerplaats af.

Het licht van de lantaarnpalen glijdt eerst over de cabine waarin twee mensen zitten. Dan over de donkerblauwe zijkant van de vrachtwagen.

De gele letters lichten op: FAMILIE PIPISTRELLI, DE BESTE ACROBATEN TER WERELD. De grote foto van mama en papa in hun glitterkostuums schuift voorbij. Reins vrolijke gezicht midden op de wagen glanst in de regen. Als laatste flitst linksonder in de hoek mijn foto langs.

Ik wil de straat op rennen, de winterregen in, onze circuswagen achterna. Keihard 'Neem me mee!' schreeuwen. Mijn bloed raast door mijn oren, maar mijn voeten zitten vastgeplakt aan de mat.

'Ze hebben niet eens gedag gezegd.' Reins hand die in de mijne schuift, voelt koud.

Ik zak door mijn knieën en trek mijn grote trui over zijn hoofd en zijn pyjama. Daaronder sla ik mijn armen om hem heen. Binnen in die trui zijn Rein en ik elkaars verlengstuk, net als in onze circusact. Twee van de vier lagen van een spectaculaire menselijke piramide, waarvan de andere helft net de straat uit rijdt.

LOT

AMSTERDAM, 3 FEBRUARI 1934

Zolang als Lot zich kan herinneren, smeekt ze vader na de zaterdagmiddagmaaltijd om een verhaal. Dat over Eisik is het mooiste wat er is. Vader vertelt het graag, als ze tenminste op tijd aan tafel zit.

Ze schuift de glas-in-looddeuren naar de eetkamer open precies als de klok één uur slaat. Iedereen is er al. Vader, aan het hoofd van de tafel, natuurlijk met de krant. Moeder, met haar hand op haar servet. Rie, die moeder precies nadoet want een vijftienjarige leidt al bijna zelf een huishouden. En Fien, die het laatste draadje vastknoopt van een nieuwe bloem die ze op het tafelkleed heeft geborduurd.

Over drie jaar is Lot zelf dertien, net als Fien. Ze moet er niet aan denken dat ze dan ook de hele dag zit te borduren. Of nog erger, dat ze net als Rie vrouw des huizes wordt.

‘Waar was je?’ Moeder kijkt achterom. Rond haar neus zit dezelfde rimpel als toen Lot thuiskwam met het lieveheersbeestje dat niet kon vliegen. En vorige week, met de zwerfkat vol vlooien.

Lot duwt een losse krul terug in haar vlecht, trekt haar blouse recht en stapt de eetkamer in. Ze geeft vader een kus op zijn wang en schuift zo snel mogelijk op de lege stoel naast Rie. Het tafelkleed legt ze over het gat in haar rok. 'Ik moest de spalk nog van Kruimels poot afhalen.' Ze leunt opzij en ontwijkt Rie, die vuil van haar wang veegt dat er heus niet zit.

'Kruimel is toch niet die muis?' Moeder zucht. 'Waar haal je die beesten toch vandaan?'

'Van waar ze hulp nodig hebben, moeder.' Beter om nu maar niet te zeggen dat het deurtje van de muizenkooi weer niet goed sloot. En dat de muis op zwerftocht is, ergens in huis. Hem lokken met een spoor van suikerklontjes is nog niet gelukt.

'Vanavond verwacht ik je op tijd aan tafel, Charlotte.' Moeder kijkt haar aan, haar mond in een streep. 'In je goede jurk. Vader krijgt gasten.'

Lot verschuift het tafelkleed. Heeft moeder het gat in haar rok gezien? Ze kon de merel in nood echt niet verstrikt laten zitten in het net over de groentetuin van de benedenburen, maar het hek was hoger dan ze dacht.

'Laten we beginnen.' Moeder tilt haar servet op en legt het op schoot.

Rie doet onmiddellijk hetzelfde en Betje stapt in haar dienstjurk de keuken uit alsof ze geroepen is. Ze zet de schalen op tafel, haalt de deksels van het dampende eten en schept Lots bord vol. Drie gekookte aardappelen, een runderlap met bruine boterjus en doperwtjes.

Vader vouwt de krant dicht en legt hem opzij. HET CIRCUS KOMT NAAR DE STAD, staat er in dikgedrukte letters op de voorpagina.

Een zee van belletjes bruist omhoog in Lots buik. Het circus! Met een vlugge beweging schuift ze de losgeschoten krul weer achter haar oor. ‘Gaan we naar de voorstelling, vader?’

Vader glimlacht afwezig.

‘Alstublieft?’ Ze trekt haar veters los en schopt haar rijglaarsjes uit onder tafel. De schoen met de dikkere zool ploft neer in het Perzische tapijt. Ze masseert haar kromme voet en legt die op de stoel. Zou er een clown bij het circus zijn? Leeuwen en tijgers? ‘Olifanten...’

Vader kijkt verstoord op uit zijn gesprek met moeder. Heeft ze het hardop gezegd?

Lot buigt zich over haar bord, even braaf als Rie, en prikt in het bergje doperwten. Een groen erwte in een glimmende laag jus schiet onder haar vork vandaan en rolt over het tafelkleed. Gelukkig luistert moeder naar vader, die iets vertelt over een zakelijke lening. Vlug pakt Lot de doperwt op en verbergt hem onder de rand van haar bord.

Buiten op straat klinken geluiden. Trommelslagen.

‘Wat is er aan de hand, Betje?’ vraagt moeder. Deze keer is de rimpel rond haar neus gelukkig niet voor Lot bedoeld.

Betje loopt naar het raam en gaat er breed voor staan alsof ze met haar lijf de herrie buiten kan hou-

den. Het gebons komt dichterbij en dreunt steeds luider door het glas van de ramen. Achter Betjes rug klinken nu ook lichter tromgeroffel en de schetterende klanken van een trompet.

Lot is in twee stappen bij het raam en kruipt de lage vensterbank in. Vanaf hier kan ze goed op de Konin-
ginneweg kijken. Veel liever woonde ze in een huis
zonder trappen, maar vandaag is een bovenwoning
toch best handig.

‘Kom onmiddellijk terug aan tafel,
Charlotte.’ Moeder klinkt geërgerd.

Om de hoek marcheren
trommelaars en trom-
pettisten de straat in.

Ze zijn gekleed in
groen-witte unifor-
men met gouden
versiersels op hun
borst en schou-
ders. Groen en wit

moeten de kleuren van dit circus zijn. De grote trom,
vooraan in de optocht, gaat voorbij hun huis. CIRCUS
SARRASANI, staat erop. ‘Het circus is in de stad!’

‘We zitten nog te eten. Zeg jij er eens wat van, Abe,’
zegt moeder.

Aan het geruis van krantenpapier hoort ze dat
vader de krant opnieuw heeft opengeslagen. Zoekt hij
uit waar de circustent staat?

Na de grote trom volgen kleinere trommels. Vijf

trompetten. En een enorme tuba.

‘Moeder, mag ik van tafel?’ Fien schuift naast Lot in de vensterbank zonder moeders antwoord af te wachten.

Achter de tuba aan komen de acrobaten, gekleed in kostuums die glinsteren in de winterzon. Ze doen radslagen op straat en jongleren met kegels.

Lot drukt haar voorhoofd tegen het koude raam dat trilt door de slagen van de grote trom. Hoe zou het zijn om bij het circus te horen en over de wereld te zwerven? Zij kan dat niet natuurlijk. Ze is een meisje. Met een dwarse voet ook nog.

‘Kom eens kijken, Esther.’ Vader is opgestaan. ‘Er lopen zelfs kamelen mee.’

De kameel kent ze uit haar *Encyclopedie der wilde dieren*. Hij staat in het werelddeel Afrika. Kamelen zijn dertien maanden zwanger en krijgen gemiddeld één baby, die gelijk al kan lopen.

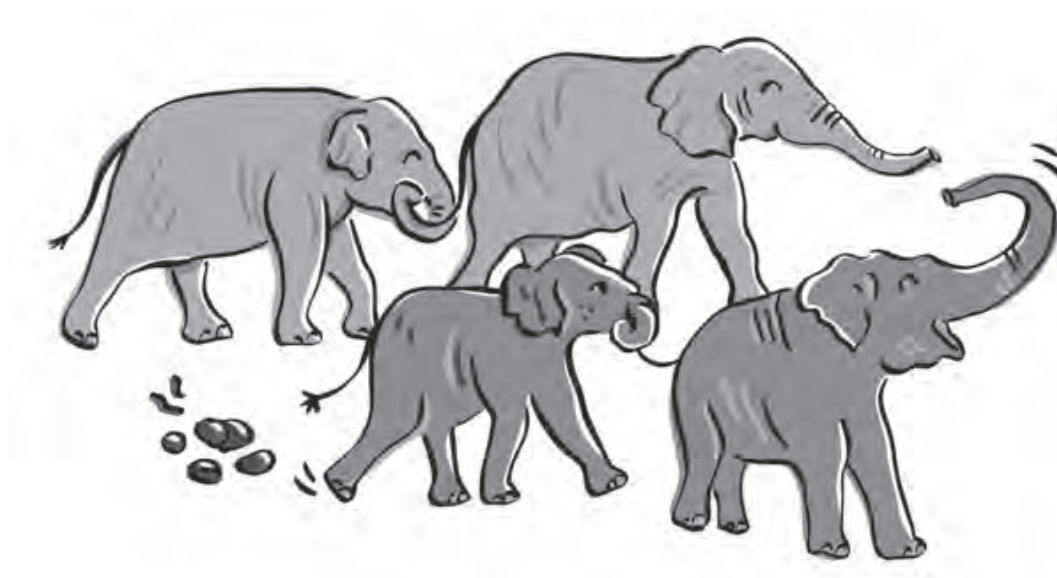
Zebra’s komen de straat in en nu komt zelfs brave Rie bij het raam staan, naast vader.

Zou echt elke zebra een uniek streepjespatroon hebben?

Om de hoek verschijnt een kooi op wielen, met daarin een tijger. En dan... haar favoriete dieren! Zoveel olifanten heeft ze nog nooit bij elkaar gezien. In Artis hebben ze er twee en nu telt ze er vijf, in haar eigen straat nog wel! Naast elke olifant loopt een oppasser. Is dat wat je kunt worden als je groot bent en een man? Dierenoppasser in het circus?

Ze kan hier echt niet blijven zitten. Ze moet de olifanten aanraken. Hun huid voelen, hun geur opsnuiven en hun poten horen sloffen over de straatstenen. Geruisloos steekt ze op kousenvoeten de eetkamer

over, terug naar de glas-in-looddeuren.

‘Charlotte Josette Maria van Abs!’ Moeder heeft haar toch in de gaten. ‘Kom terug aan tafel, we zitten nog te eten.’

Als Lot achteromkijkt, ziet ze de strenge blik van moeder en de kleine glimlach in de mondhoek van vader. ‘Ik ben even buiten.’ Ze schiet tussen de schuif-

deuren door. 'Geen zorgen, ik doe voorzichtig!'

In de hal duwt ze haar armen in de mouwen van haar jas. Als haar rode sjaal eruit valt, raapt ze hem op en slingert hem om haar nek. Ze stommelt de trap af en leunt in de haast te veel op haar korte been waardoor ze uitglijdt. Op haar billen bonkt ze de hele trap af naar beneden.

Stomme trap. Akelige voet.

Als ze zich ophijst aan de leuning, beweegt er iets in haar jaszak. De verloren muis.

Bovenaan de trap verschijnt het hoofd van vader. 'Is alles goed, Lotje?'

'Geen zorgen, vader!' roept ze. 'Kruimel is terecht.'

Ze controleert de knoop van de jaszak zodat ze zeker weet dat de muis niet opnieuw ontsnapt en trekt dan aan het touwtje van het slot.

Frisse kou laat haar gezicht tintelen zodra ze naar buiten stapt. De lucht is helderblauw en de winterzon schijnt door de kale boomtakken op haar gezicht.

Vader komt achter haar aan, zijn voetstappen bonkend op de treden.

Haar schoenen... die staan nog boven!

Dan maar zonder. Op kousenvoeten stapt ze de voordeur uit.

'Wacht!' roept ze naar de optocht. 'Wacht op mij, circus Sarrasani. Ik moet de olifanten van dichtbij zien!'